

ügyelet alatt, részes alapon is tisztíthatjuk. Az erre jelentkező nagyobb létszámú munkaerővel behozhatnók az ápolóvágásokban mutatkozó lemaradást is.

Az erdőgazdálkodás előtt álló célok minél eredményesebb megvalósítása érdekében átfogó vizsgálat alá kellene venni az erdőgazdasági termelés tervezésének, eredmény-mérésének, anyagi ösztönzésének és ellenőrzésének rendszerét. A mai gazdálkodásban érvényesülő húzóerők kihatásait össze kellene vetni azokkal a célokkal, amelyeket el akarunk érni. A vizsgálat eredménye alapján ki kellene dolgozni a céljaink elérését biztosító olyan rendszert, amely lehetővé teszi, hogy az önköltségszökkenés ne csak a fakitermelésre, hanem az élőfatermelésre, a fatermelés egész folyamataira kiterjedjen. Az üzemterveket alkalmassá lehetne tenni ahhoz, hogy az élőfatermelési eredményeket pénzügyileg is értékelhetővé tegyék. Meg kell szüntetni a mai prémiumrendszert és helyette a több évet átfogó, sokoldalúan kiértékelt munka eredményét kell premizálni. A tervezési, pénzügyi eredménymérés és anyagi érdekeltégi rendszerek segíthetik, vagy hátráltathatják a kitűzött célok elérését, de nem helyettesíthetik a szakmai ismeretek maradéktalan alkalmazását biztosító szakmai fegyelmet. Ezt a fegyelmet a szakmai ellenőrzések megjavításával lehet biztosítani. A tudatosan vagy gondatlanságból szakmailag okozott károkért a megjavuló ellenőrzés negatív irányban is érvényesítse az anyagi és erkölcsi érdekeltiséget. Mindezek elősegítenék, hogy munkaterületünkön célratörőbb tevékenységet folytassunk.

A fehérakác Ukrajna sztyeppi erdőtelepítésében*

GRIMALJSZKIJ V. J. a biológiai tudományok kandidátusa

A gyorsan növő, rendkívül értékes fehérakác (*Robinia pseudoacacia* L.) Ukrajnában a XIX. század huszas éveitől kezdve igen elterjedt. A sztyeppi erdőtelepítés történetének egyik időszakában, különösen a múlt század hetvenes éveiben annyira lelkesedtek a fehérakácért, hogy a sztyeppi erdőtelepítést el sem tudták nélküle képzelni. Nagykiterjedésű elegyetlen fehérakác-állományokat létesítettek, de ezek hamarosan száradni kezdtek, mivel talajukat sztyeppi fűfélék lepték el. Később sűrű cserjeszintes akácállományokat létesítettek, de ezek sem tűntek ki mindig nagy fatermőképességükkel. Mivel a tuskósarj-állományok fatermő- és ellenállóképessége a második felújulást követő minden újabb vágással csökken, célszerű kitermeléskor az állományt kituskózni, arra törekedve, hogy a terület az elvágott gyökerek vágáslapjáról feltörő sarjakkal újuljon fel. Ezek életképessége sokkal nagyobb, mint a tuskósarjaké és a gyökérvégekről feltörő sarjagnál is jóval erősebben nőnek. De még így is néhány vágásforduló után az állományt mesterségesen magról fel kell újítanunk, ezzel biztosíthatjuk a legellenállóbb és legegészségesebb állományok kialakulását.

Ukrajna sztyeppi övezetének nagyobb részét magasabban fekvő sík termőhelyek foglalják el. Ezek kötött agyagtalaján a fehérakác-állományok növekedése és általános fatermőképessége északról délre haladva csökken, ami az éghajlat szárazságának fokozódásával és a talajnedvesség csökkenésével magyarázható. Így pl. közönséges csernozjomokon (a sztyepp északi részen) a fehérakác 15 éves korban 9 méter, a déli csernozjomokon

* A szerző e rövid beszámolót „AZ ERDŐ” számára írta a szerkesztőbizottság felkérésére.

ugyanabban a korban 8 méter, sötét gesztenyebarna talajokon (a sztyepp déli részén) pedig 6 méteres átlagos magasságot ér el.

A sztyepp üdőbb termőhelyein, kisebb mélyedésekben és laposokon, amelyek oldalról több nedvességet kapnak, a fehérakác-állományok növekedése, fatermőképessége és egész állapota feltűnően jobb, különösen ha sűrű feketebodza cserjeszint van alattuk. Az állományok itt már 15 éves korban 14—15 méter átlagos magasságot érnek el és ha sűrűségük 0,8, hektáronkénti fatömegük néha a 170 m³-t is eléri.

A sztyeppi folyók völgyeiben az ártéri teraszok a folyó medrétől legtávolabbi magasabb részén, valamint az ártéri és a rétfölötti homokterasz közti átmeneti részen növekszik jól az akác. Ilyen viszonyok között egy 27 éves akácállomány átlagos magassága 19,3 méter, átlagos átmérője 20,7 cm, és hektáronkénti fatömege 280 m³ volt.

A homokteraszon azok az állományok tűnnek ki különösen jó fatermőképességükkel, amelyek talajában a homok alatt 0,5—1 méter mélységben betemetett csernozjom-szint található. Jól fejlődnek az akácállományok akkor is, ha gyökérzetük 1 méter mélységen belül vastagabb agyagos talajréteget ér el. Itt a 40 éves fehérakác átlagos magassága 25 méter és hektáronkénti fatömege meghaladja a 300 m³-t. Agyagos rétegek nélküli homokon, különösen homokbuckákon, a fehérakác növekedése gyenge, ezért gazdasági értéke nincsen.

A fehérakác növekedésének alakulása a tölgyel, kőrisrel és erdeifenyővel elegyes állományokban a talaj nedvességétől függ. A sztyeppi vízváltástók száraz, kötött, agyagos csernozjomjain a fehérakác a talaj felületén elterülő fejlett gyökérrendszerével elnyomja a tölgyet, a kőrist és más fajokot is. A nedvességgel jobban ellátott talajokon, kis mélyedésekben, laposokon, ártéri lejtőkön a fehérakác a talajt nitrogénnel gazdagítva, elősegíti a kőris és a tölgy növekedését. Száraz, homokos és agyagos homoktalajon a fehérakác fejlett gyökérrendszerével elnyomja az erdeifenyőt is.

Fahasználati jelentőségű fehérakác-állományokat tehát a sztyeppi övezetnek csak egyes üdőbb termőhelyein célszerű telepíteni, mégpedig mélyedésekben, laposokon, az ártéri és a rét fölötti teraszok fölötti lejtőkön, betemetett csernozjomokon, valamint agyagréteget sekélyen takaró homokon. A mélyedésekben, laposokon, valamint a folyók első és második terasza közti lejtőkön elegyes állományokat kell létesíteni árnyéktűrő fajokkal (korai-, fürtös- vagy tatárjuhar), vagy feketebodzából sűrű cserjeszintet kell létesíteni. Tölgyel elegyes állományok is létesíthetők (a telepítéskor a tölgynek túlsúlyban kell lennie), a fehérakácot ekkor 20—30 éves korig fokozatosan kitermeljük. A tölgyel nem elegyes fehérakác-állományokban a mélyedésekben és laposokon a vágáskor 20—25 év, a folyó-teraszok közötti lejtőkön pedig 25—30 év.

A betemetett csernozjomokon és az agyagos altalajú homokon leginkább elegyetlen akácállományokat telepítenek, minthogy a sztyeppi fűfélék konkurrenciája e viszonyok között nem veszélyes. A vágáskor 30—40 év.

A fentiek a sztyeppen létesített és létesítendő erdőjellegetű akácállományokra vonatkoznak. Mezővédő erdősávokba a fehérakác jelentősebb mennyiségi bevitele nem célszerű, minthogy az akác nem eléggé ellenálló a sztyeppen túlsúlyban lévő száraz termőhelyeken és gyökérsarjai a mezőre is kiterjedhetnek.